

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 13/1 2024 s. 410-426, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

JEAN FRANÇOIS SUDRE'NİN "LANGUE MUSICALE UNIVERSELLE" ("SOL RE SOL") MÜZİK DİLİNE BİR BAKIŞ

Mihriban MAMMADALIYEV*

Geliş Tarihi: 28 Ağustos 2023

Kabul Tarihi: 20 Eylül 2023

Öz

Bu çalışmada, Jean François Sudre'nin "Langue Musicale Universelle" ("Sol Re Sol") yapay müzik dilinin tarihsel boyutu, kullanım şekilleri, yazımı ve iletişim araçları ele alınmıştır. Araştırmanın amacı, unutulmuş olan bu müzik dilini tekrar gündeme getirmek, aynı zamanda Sudre tarafından öne sürülen müziğin evrenselliği fikrini araştırmak ve bu müzik dilinin yararları ile kısıtlılıklarını ele alarak değerlendirmektir. Çalışmada nitel yöntem kullanılmış olup literatür taraması yapılmıştır. Bulgular bölümünde "Langue Musicale Universelle" ("Sol Re Sol") müzik dilinin sözlerinin tümünün majör dizisinde yer alan yedi nota ile oluştuğu belirtilmiştir. Bu müzik dili yazarak, solfej okuyarak, şarkı söyleyerek, müzik aletlerinde icra ederek, şifrelerle kodlayarak; el hareketleriyle, çizimlerle, renklerle ve diğer iletişim araçlarıyla ifade edilebilmektedir. Ayrıca, görme, konuşma veya işitme engelli bireylerin erişebileceği evrensel bir müzik dilinin olduğu görülmektedir. Sudre tarafından müziğin evrensel bir dil olduğu düşüncesi iddia edilmiş olup sonuç bölümünde konuyla ilgili eleştirel bir değerlendirme yapılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Müzik dili, yapay dil, evrensel müzik dili, işaret dili.

A LOOK AT THE MUSICAL LANGUAGE OF JEAN FRANÇOIS SUDRE'S "LANGUE MUSICALE UNIVERSELLE" ("SOL RE SOL")

Abstract

In this study, the historical dimension, usage patterns, notation, and communication methods of Jean François Sudre's "Langue Musicale Universelle" ("Sol Re Sol"), an artificial musical language, have been discussed. The aim of the research is to bring this forgotten musical language back into the spotlight, while also exploring Sudre's idea of the universality of music and evaluating the benefits and limitations of this musical language. A qualitative method was used in the study, and a literature review was conducted. In the findings section, it is indicated that the "Langue Musicale Universelle" ("Sol Re Sol") musical language consists of seven notes that are all part of the major scale. This musical language can be expressed in writing, by reading solfège, through singing, playing musical instruments, encoding with codes, hand gestures, drawings, colors, and other communication tools. Furthermore, it is observed that there exists a universal musical language accessible to individuals with visual, speech, or hearing impairments. Sudre

* Dr. Öğr. Üyesi; Iğdır Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Müzikoloji Bölümü, Müzikoloji Ana Bilim Dalı, magayeva722@gmail.com.

posited the idea that music is a universal language, and a critical evaluation of this notion is presented in the conclusion section.

Keywords: Music language, artificial language, universal music language, sign language.

Giriş

Dil, insanların iletişim kurmalarını sağlayan bir araçtır. İletişim düşüncelerin, duyguların, bilginin ve deneyimlerin aktarılmasını sağlar. “Toplum, birçok öğeden oluşan karmaşık bir sistemdir. Bunlar dış çevre ile enerji, madde veya bilgi alışverişinde bulunan bireylerdir. Bu durum, temel bir parametre olan dilin varlığından kaynaklanmaktadır” (Gural, 2009, s. 15). İnsanın dil ve konuşma yeteneği ile dünyaya gelmesi, onu diğer canlılardan ayıran bir özelliktir. İnsanların aralarında sözel iletişim kurabilmesi ve paylaşımlarda bulunabilmesi için dile gereksinim vardır (Öztürk, 2005, s. 15).

Dil; bireyler için büyük fırsatlar açarak diğer insanlarla iletişim kurmakla kalmaz, aynı zamanda ilham verebilir, farklı duygular uyandırarak sevinç verebilir, manipüle edebilir, aldatılabilir, kısaca söz dünyanın en güçlü araçlarından biridir. Tarih boyunca toplum çok sayıda dil geliştirebilmiştir. Bunların arasında; doğal diller, mimik ve jest dilleri, çizim veya diyagram dilleri, bilim dilleri (matematik, kimya, biyoloji vb.), sanat dilleri (resim, müzik, heykel, mimari vb.), özel diller (görme engelliler için Braille, Mors kodu, Esperanto vb.), algoritmik diller (akış şemaları, programlama) vb. yer almaktadır (Kodukhov, 2005, s. 291).

Mevcut diller oluşma biçimlerine göre tabii diller ve yapay diller olarak iki gruba ayrılmaktadır. Tabii diller, toplumda tarihsel olarak gelişen ses (konuşma) ve ardından grafik (yazı) bilgi işaret sistemleridir. Yapay diller, bilimsel ve diğer bilgilerin doğru ve ekonomik bir şekilde iletilmesi için tabii diller temel alınarak oluşturulmuş yardımcı işaret sistemleridir. Tabii diller veya önceden oluşturulmuş yapay bir dil kullanılarak oluşturulurlar (Çifçi, 2006, s. 297).

Dil ve müzik, birbirinden bağımsız olarak düşünülemez. Müziğin yapı taşlarından biri olan ses, dil gelişim sisteminde ilk sırada yer alır. Her ikisinde de belli bir ritmik ve tonal yapı bulunmaktadır (Babaç & Yıldız, 2018, s. 11). David P. McAllester’e (1971) göre: “Müzik her zaman sırdaşdır ve varlığı özel bir atmosfer yaratır... Müzik heyecanı artırabilir veya gerginliği yatıştırabilir ancak her iki durumda da insanı başka bir varoluş hâline taşır... Diğer deneyimler hayatlarımızı dönüştürür ama hiçbiri müzik kadar evrensel değildir” (s. 380).

Müzik; dinleyicilerin kökenine veya dil bilgisine bağlı kalmayarak duygu aktarabilmektedir. Müzik dili başka bir dile benzemez çünkü müzik kendi dilini konuşur (Linden, 2014, s. 544). P. Tchaikovsky’e (1989) göre “Müzik, konuşma dili olarak kullanıldığında kelimelerin gücünü geride bırakmaktadır” (s. 124).

Farklı kültürlerle ve toplumlara ait olan insanlar arasında iletişimi kolaylaştırmak amacıyla, bilim adamları tarih boyunca çeşitli projelere imza atmışlardır. Bu çabaların sonucunda özel tasarlanmış çeşitli yapay diller icat edilmiştir¹. Bu tarz projelerden biri, Fransız keman eğitmeni ve müzisyen Jean François Sudre’ye aittir. 19. yüzyılın başında, evrensel bir müzik dilini oluşturma ve bu melodik dili hayatı boyunca geliştirme çabasında olan Sudre,

¹ Johann Martin Schleyer “Volapük” dili, Ludwik Lejzer Zamenhof “Esperanto” dili, Hildegard von Bingen “Lingua Ignota” dili; John Wilkins “Philosophical language” dili; Edward Powell Foster “Dictionary of Ro: The World Language” dili; Jim Brown “Loglan” dili; John Quijada “Ithkuil” dili. Ayrıntılı bilgi için bk. (Piperski, 2017).

sadece ölümünden sonra 1866'da eşi tarafından “Langue Musicale Universelle”² (Şekil 1) kitabı yayımlanmıştır. 1869 yılında Paris'te “Evrensel ‘Sol Re Sol’ Dilinin Yayılması Cemiyeti” kurulmuş ve bu cemiyet, XX. yüzyılın başlarına kadar faaliyetini sürdürmüştür (Gajewski, 1902, s. 25).

Şekil 1: “Langue Musicale Universelle” Kitabın Kapak Sayfası (Sudre, 1866, s. 3).

1828 yılında Institut de France'ta Prony, Arago, Fourier, Raoul-Rochette, Cherubini, Lesueur, Berton, Catel ve Boieldieu gibi bilim adamlarından oluşan komisyonda Sudre'nin projesi onaylandıktan sonra çeşitli sergi ve yarışmalarda önemli sayıda ödül ve madalya kazanmayı başarmıştır³ (Fetis, 1867, s. 165). Ünlü Fransız şair Victor Hugo (1866) “Müzik dili ve telefonculuğun mucidi J. Sudre'nin çalışmaları, insan zekâsının ilerlemesine ve barışçıl medeniyetin kazanımlarına katkı sağladığına vurgu yaparak, Sudre'nin çalışmalarının daha fazla ödüllendirilmesiyle birlikte, tüm ülkelerde ilgi görmesi gerektiğini” (s. 18) belirtmiştir.

Türkiye'de Sudre'nin “Langue Musicale Universelle” müzik diliyle ilgili yapılmış akademik çalışmanın bulunmadığı, ayrıca Türkiye dışında da ilgili pek çok çalışma ve literatür mevcut olmadığı görülmektedir. Ancak bu dilin gelişmesinde önemli katkılarda bulunan iki Fransız bilim adamları Vincent Gajewski ve oğlu Boleslas Gajewski'dir (Duliçenko, 1995, s. 92). V. Gajewski (1886) “Examen Critique de la Langue Universelle De Sudre” adlı kitabında, Sudre projesine genel bir bakış sunarak, güçlü ve zayıf yönleri analiz edilmiştir. V. Gajewski, Sudre'nin projesinin güçlü yanlarını öne çıkararak, dilin basit ve anlaşılır bir yapıya sahip olduğunu ve uluslararası iletişimde bir araç olarak kullanılmasının avantajlarını açık bir şekilde ortaya koymuştur. Aynı zamanda V. Gajewski, Sudre projesinin zayıf yönlerini de ele alarak kitapta, dili ifade etme ve ayrıntılı düşünce aktarımı gibi karmaşık ve soyut kavramları yeterince yansıtmadığı belirtmektedir. Ayrıca, dilin kültürel ve tarihsel bağlamların karmaşıklığını ifade etme yeteneği konusunda sınırlamaları olduğu da dile getirilmiştir.

Evrensel “Sol Re Sol” Dilinin Yayılması Cemiyetinin başkanı olan B. Gajewski (1902) Paris'te “Grammaire du Solresol” adlı kitabı yayımladı. Kitap, Sudre'nin “Langue Musicale Universelle” dilin temel gramer kurallarını, dilinin özelliklerini ve avantajlarını açıklamakla beraber, sözcük dağarcığını ve dilin işaretlerinin okunuşuyla ilgili bilgiler içermektedir. Bu

² “Langue Musicale Universelle”nin diğer isimleri “Sol Re Sol” ve “La Téléphonie”dir. “Sol Re Sol”, “Langue Musicale Universelle” dilinin kodlanmış sözcüğüdür (Gajewski, 1902, s. 3). “La Téléphonie” ismi “Institut de France” tarafından 1827'de teklife sunulmuştur (Sudre, 1866, s. 15).

³ Jean François Sudre tarafından geliştirilen müzik dili, Fransız Akademisinin tüm bölümleri tarafından, Metz, Rouen ve Bordeaux Üniversitelerinden, Paris'te 1855 ve Londra'da 1862 Dünya Sergilerinde, birçok bilim jürileri ve topluluklar tarafından, ayrıca on dokuz resmî ve hükümet komisyonu tarafından onaylanmıştır (Sudre, 1866, s. 7).

kitapta B. Gajewski “Langue Musicale Universelle” diline yenilikler katarak, iletişim sağlamak için yeni araçlar eklemiştir.

1. Amaç

Araştırma, Sudre tarafından icat edilen “Langue Musicale Universelle” (“Sol Re Sol”) adlı müzik dilini ele almaktadır. Sudre’nin bu çalışması, müzikte evrensel bir dil yaratma fikrine dayanmaktadır ve kitapta bu dilin nasıl oluşturulduğu, nasıl işlendiği ve müzikal sembollerin nasıl kullanıldığına dair incelenmesi hedeflenmektedir. Bu araştırmanın amacı, “Langue Musicale Universelle” adlı müzik dilini anlamak, tanıtmak ve müzik camiasına alternatif bir iletişim aracı olarak sunmaktır. Sudre tarafından ortak bir müzik dilinin oluşturulması fikri, müzik bilimcileri arasında önemli bir tartışma konusu hâline gelmesi düşünülmektedir. “Langue Musicale Universelle” kitabında Sudre’nin öne sürdüğü müziğin evrenselliği fikri araştırmada tartışılmış olup bu dilin yararları ve kısıtlılıkları hakkında eleştirel bir değerlendirme sunulmaktadır. Böylece, müzik dilinin evrensel olarak benimseyebilme potansiyelini ve müzik camiasında nasıl bir kabul görebileceğini anlamaya yönelik bir değerlendirme sunulmaktadır.

2. Yöntem

Bu çalışma nitel bir araştırma olup literatür taraması yapılmıştır. Literatür taraması bir araştırmada kullanılan verilerin doğruluğunu ve güvenilirliğini artırmaya yardımcı olarak, konu hakkında daha önce yapılmış çalışmaları, teorileri; yayınlardan, makalelerden, kitaplardan, tezlerden; yaklaşımları ve sonuçları hakkında bilgi edinmesini sağlamaktadır. Bu bilgiler, araştırmacının kendi çalışmasını tasarlamasına, verilerini yorumlamasına ve sonuçlarını doğru bir şekilde yorumlamasına yardımcı olur (Fink, 2020, s. 9-11). İncelenen “Langue Musicale Universelle” (“Sol Re Sol”) kitapta; J. Sudre’nin müzik dilinin özellikleri, gramer kuralları, sözcük dağarcığı ve dilin işaretlerinin okunuşu gibi konular ele alınmıştır, ayrıca araştırmada dilin nasıl oluşturulduğu ve kullanıldığı, temel prensiplerin tanımlandığı ve dilin nasıl kullanılabileceği hakkında örnekler verilerek dilin temel kurallarını ve yapısını anlamak için gerekli bilgiler açıklanmıştır.

3. Bulgular

3.1. “Langue Musicale Universelle”

“Langue Musicale Universelle” majör dizisinde yer alan yedi notayı kullanarak oluşturulmuş bir müzik dilidir. Kelimeler notaların çeşitli kombinasyonlarıyla elde edilerek, toplamda üç binden fazla bir sözlük geliştirilmiştir. Bu müzik dili yazılı veya sözlü ifade ile sınırlı kalmamanın yanı sıra kodlamalarla, şifreleme yöntemleriyle, renklerle, rakamlarla, el hareketleri ve işaretleriyle, şarkı / solfej söyleme veya müzikal icra gibi yöntemlerle iletişim sağlamaktadır. Ayrıca görme, işitme veya konuşma engellilerin de kullanabileceği bir dildir. “Langue Musicale Universelle”, müzik temelli bir şifre dili olarak da adlandırılabilir (Collins, 2001, s. 91). Sudre’nin majör sistemine dayanarak geliştirilmiş ve çeşitli sembollerin kullanımı ile bir mesajın şifrelenmesine veya çözülmesine yardımcı olabilmektedir (Stephen, 1887, s. 200-201).

“Langue Musicale Universelle” kitabı; “Ön Söz”, “Giriş”, “Sözlük” ve üç bölümden oluşmaktadır. “Ön Söz”de dilin genel tanıtımı, 1827-1862 yılları arası çeşitli komisyonlarla olan yazışmaları ve bu komisyonların raporörlerin değerlendirmeleri yer almaktadır.

Giriş bölümünde “Langue Musicale Universelle” dilin grameri, kullanım şekli, sentaksı (söz dizimi), alfabenin fonetiği (ses bilgisi), aynı zamanda birinci ve ikinci bölümlerin kısa bilgilendirilmesiyle beraber anahtarların anlatımı verilmiştir. Birinci bölümün girişinde ikili ve üçlü nota kombinasyonlu sözcükler yer almaktalar. Bu kısım küçük kelimeleri ve zamirleri temsil etmektedir (Şekil 2).

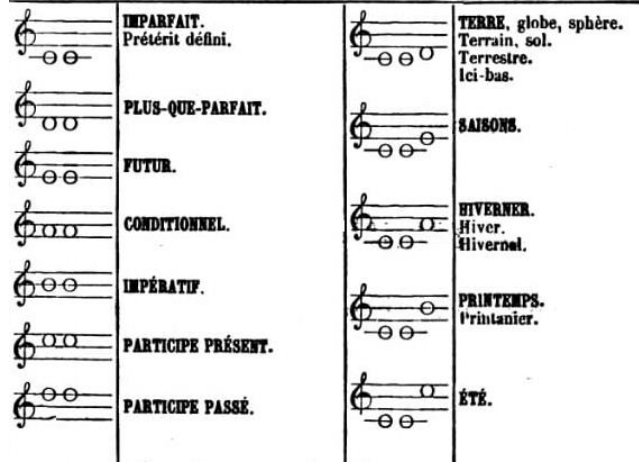
Şekil 2: Zamirler (Sudre, 1866, s. 48).

Birinci bölümün devamı sözlük şeklinde olup her nota kombinasyon örneğinin yanında açıklamalar görmektediriz. Burada dörtlü nota kombinasyonlardan sözcükler oluşturularak yedi anahtarlarla belirli bir kategorilere bölünmekteler. Birinci bölümde “Do” anahtarı, kişinin fiziksel, ahlaki ve entelektüel yetenekleri ve nitelikleriyle ilgilidir. “Re” anahtarı, kişisel eşyalara, ev işlerine ve aileye aittir. “Mi” anahtarı, kişilerin eylemlerine ve eksikliklerine odaklanır. “Fa” anahtarı; seyahat, savaş ve harp gibi kelimeler için ayrılmıştır. “Sol” anahtarında ise güzel sanatlar (heykel, müzik, resim, tiyatro vb.) ile ilgili sözcükler yer almaktadır. “La” anahtarı, sanayi ve ticaret kelimeleri için ayrılmış olup “Si” anahtarı ise devlet, hükümet ve yönetim gibi sözcüklere ayrılmıştır (Şekil 3).

Şekil 3: “Langue Musicale Universelle” Dilinde “Do”, “Re”, “Mi”, “Fa”, “Sol”, “La”, “Si” Anahtarları (Sudre, 1866, s. 40).

“Langue Musicale Universelle” kitabının ikinci bölümünde ikili ve üçlü nota kombinasyonlarına önce anahtarsız bir bölüm ayrılmıştır. Bu bölüm mevsimler, aylar, sayılar gibi kavramlar için ayrılmaktadır (Şekil 4).

Şekil 4: İkili ve Üçlü Nota Kombinasyonları (Sudre, 1866, s. 175).

Bölümün devamında dörtlü nota kombinasyonları anahtarlara sınıflandırılmaktadır. “Do” anahtarı dinî ve tanrısallığa adanmış kavramları ifade etmektedir. “Re” anahtarı, inşaat ve çeşitli ticaretler için ayrılmıştır. “Mi” anahtarı ise edatlar, zarf tamlamaları gibi kavramları içermektedir. “Fa” ve “Sol” anahtarları, tıp ve çeşitli hastalıkları kapsamaktadır. “La” anahtarı, birinci bölümün devamı olarak sanayi ve ticareti kapsamaktadır. “Si” anahtarı ise, hukuk, adalet, yargıçlık ve mahkeme gibi kavramlar için ayrılmıştır.

İkinci ve üçüncü bölümler arası 317 sayfalık bir sözlük tarzı bölüm yer almaktadır. Burada Fransız alfabesine göre A’dan Z’ye kadar tablo şeklinde sırayla Fransızca sözcük, sözel olarak nota kombinasyonu, sözcüğün bölüm içinde yer aldığı sayfa numarası, sütun numarası ve sütunun satır numaraları yer almaktadır (Şekil 5).

ACA				— 5 —				ACG			
Abstraction	sol si mi si	75	3	6	Accablant	ré sol la do	36	2	1		
Abstractivement	sol si mi si				Accablement	ré sol la do					
Abstraire	sol si mi si				Accabler	ré sol la do					
Abstrait	sol si mi si				Accaparement	la ré sol si	80	1	6		
Absurde	mi la ré mi	49	2	2	Accaparer	la ré sol si					
Absurdement	mi la ré mi				Accapareur	la ré sol si					
Absurdité	mi la ré mi				Accélérateur	fa si mi la					
Abus	si sol fa si	98	1	6	Accélération	fa si mi la	63	3	5		
Abuser	si sol fa si				Accélérer	fa si mi la					
Abusif	si sol fa si				Accent	sol do fa la	65	3	5		
Abusivement	si sol fa si				Accentuation	sol do fa la					
Abyme	fa do mi fa	53	2	3	Accentuer	sol do fa la					
Abyme	si sol si do	98	3	1	Acceptable	do la do mi	25	1	2		
Académicien	sol la si do	74	3	1	Acceptant	do la do mi					
Académie	sol la si do				Acceptation	do la do mi					
Académique	sol la si do				Accepter	do la do mi					
Académiser	sol la si do				Acception	si mi fa	15	3	3		
Acajou	ré la la fa	115	2	4	Accès	fa la ré do	61	2	1		
Acariâtre	ré si mi	6	3	3	Accessibilité	fa la ré do					
A cause de	mi sol la la	123	1	5	Accessible	fa la ré do					

Şekil 5: Birinci ve İkinci Bölümlere Dair Sözlük Örneği (Sudre, 1866, s. 255).

Üçüncü bölüm diğer bölümlerden farklı olarak sadece “Do” anahtarla anlatılmış ve beşli nota kombinasyonları içermektedir. Doğa, hayvanlar, mineraller, bitkiler ve krallık gibi kavramlara odaklıdır (Şekil 6).

CLEF DE DO.

Şekil 6: Üçüncü Bölüm. “Do” Anahtarlı Sözcüklerin Örneği (Sudre, 1866, s. 571).

Üçüncü bölümün sonunda, birinci ve ikinci bölümlerdeki gibi sözlük yer almaktadır (Şekil 7).

ALU		— 1 —		ART					
Abeille	do ré fa do si	4	1	6	Alumineux	do fa ré mi sol	20	4	4
Abriçot	do mi sol la sol	15	3	5	Amande	do mi sol la si	15	3	6
Abriçotier	do mi sol la sol				Amandier	do mi sol la si			
Absinthe	do mi ré fa ré	12	4	2	Amer	do mi ré si ré	12	4	2
Acajou	do mi sol mi si	15	1	6	Amertume	do mi ré si ré			
Acide carbonique	do fa do la sol	20	4	5	Amiante ou Asbeste	do fa do la do	20	1	4
Acide chlorhydrique	do fa do si la	20	2	6	Ammoniaque	do fa ré mi fa	20	4	3
Acide sulphydrique	do fa do si mi	20	2	3	Amphibie	do ré mi ré do	2	4	1
Acide sulfureux	do fa do si ré	20	2	2	Ananas	do mi la do fa	16	1	3
Adivé	do ré sol la sol	2	1	5	Anchois	do ré si do ré	3	1	1
Aigle	do ré la mi si	7	3	6	Anémone	do mi si fa la	18	2	5
Aigrette	do ré la fa si	7	4	6	Angélique	do mi ré mi si	11	4	6
Ail	do mi do si la	11	2	6	Anguille	do ré si sol si	9	3	6
Albâtre (gypseux)	do fa do mi si	19	2	6	Animaux amphibies	do ré mi ré do	2	4	1
Aloès	do mi ré si do	12	4	4	Anis	do mi ré fa sol	12	1	4
Alose	do ré si sol la	9	3	5	Anthracite	do fa do la fa	20	1	4
Alouette	do ré sol do ré	5	3	4	Araignée	do ré fa ré si	4	2	6
Alun	do la ré mi la	20	4	5	Argile (terre)	do fa do ré sol	19	1	4
Alumine	do fa ré mi sol	20	4	4	Armoise	do mi ré si sol	12	4	5
					Arsenic	do fa ré do si	20	3	6

Şekil 7: Üçüncü Bölüme Dair Sözlük (Sudre, 1866, s. 590).

“Langue Musicale Universelle” müzik dilinde sözlerin anlamı ters okunarak veya ters icra edilerek zıt bir anlam kazanmaktadır. Böylelikle bir sözcüğün nota kombinasyonunu öğrendikten sonra zıt anlamlı söz de kendiliğinden öğreniliyor. Örneğin, “Tanrı” kelimesi, ters okunarak “şeytan” anlamına gelmektedir. İyi kelimesi “kötü”ye, yukarı kelimesi “aşağı”ya dönüşmektedir (Şekil 8). Ayrıca kitapta “italik” yazı stiliyle yazılan sözcükler ters anlam taşımaktalar.

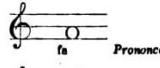

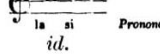
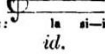
Cette langue offre une particularité qui n'existe dans aucune autre, la possibilité d'exprimer l'inverse de la pensée par l'inverse du signe de cette pensée.

EXEMPLES :

DIEU		Satan	
Le bien		Le mal	
Monter		Descendre	

Şekil 8: Zıt Anlamlı Sözcüklerin Örneği (Sudre, 1866, s. 41-42).

“Langue Musicale Universelle” müzik dilinde kadınlara (féminin) yönelik kullanılan sözlerde, notaların sesli harfleri icra edilerek daha uzun süre seslendirilirken, erkeklere (masculin) yönelik sözlerde notaların sesli harfleri normal sürelerinde seslendirilmektedir (icra edilmektedir). Bu uygulama, müzik dilinde cinsiyet kavramına dair bir ayırım yaparak sözlerin kadın ya da erkek odaklı olduğunu vurgulamaktadır (Şekil 9).

Nominatif ou sujet <i>le</i>	Masculin.	Féminin.
Prononcez :		
Accusatif ou régime direct,	la	la - a
Datif ou régime indirect à <i>le</i>	Prononcez :	Prononcez :
Génitif ou régime indirect <i>du</i> ou <i>de</i> <i>le</i>		
Ablatif <i>id.</i>	fa	fa - a
	Prononcez :	Prononcez :
		
	la si	la si - i
	<i>id.</i>	<i>id.</i>

Şekil 9: “Sol Re Sol” Dilinde Kadın ve Erkek Cinsiyetlerini Ayırt Etmek İçin Kullanılan Yöntem (Sudre, 1866, s. 42).

Sudre, icat etmiş dilinde birinci oktavda yer alan yedi notayı kullanarak eski porte⁴ yazım şeklini tercih etmekte ve ilk üç çizgiyle yetinmektedir. Sudre'nin müzik dilinde, tek bir nota ile oluşturulan 7 kelime, iki nota ile oluşturulan 49 kelime, üç nota ile oluşturulan 336 kelime, dört nota ile oluşturulan 2.268 kelime mevcuttur. Bu, toplamda 2.660 kelime içermektedir ve eksiksiz bir dil için yeterli kabul edilebilecek bir sayıdır. Dilin kolayca kullanılabilir olması, insanlar arasında uluslararası iletişimde en temel fikirlerin ifade edilmesi için uygun olduğunu gösterir (Gajewski, 1902, s. 12-13).

3.2. “Grammaire du Solresol”

B. Gajewski, 1902 yılında yayımladığı “Grammaire du Solresol” kitabı “Sol Re Sol” dili gramerin son ve düzenlenmiş hâlini sunmaktadır. Kitapta “Sol Re Sol” dilinde yer alan temel gramer kuralları, dilin sözcük dağarcığı, dilin işaretlerinin okunuşu ve bu dilde diğer iletişim araçlarının kullanımı gibi konular ele alınmaktadır. Fransız alfabe sırasına göre düzenlenmiş kelimeler sözlük şeklinde sunularak günlük hayatta en sık kullanılan ve talep gören sözlerden oluşmaktadır. Gajewski'nin sözlüğü Sudre'nin sözlüğüne göre daha kısıtlı ve sadece dört yüz sözcük içermektedir. Kitapta, “Sol Re Sol” dilinin özellikleri ve avantajları, ayrıca bazı tavsiyeler de verilmiştir. Gajewski kitabında, “Sol Re Sol” dilinde konuşurken kelimeler arasında uygun bir şekilde duraklamaya dikkat etmeyi önermektedir. “Her kelimeyi birbirinden ayırmak için küçük bir duraklama gerekli[dir], böylece dinleyen kişi anlamakta zorluk çekmez ve söylenenleri kolayca anlar” (Gajewski, 1902, s. 13).

⁴16. yüzyılda kullanılan 3 veya 4 çizgili porteler, 18. yüzyılın sonlarına doğru yerlerini 5 çizgili portelere bırakmışlardır (McGrain, 1986, s. 36-37).

3.3. “Langue Musicale Universelle” (“Sol Re Sol”) Dili Yazmanın Çeşitli Yolları

1. “Sol Re Sol”, notaların tam isimleri veya sadece baş harfleri kullanılarak yazılabilen bir sistemdir.

Do, Re, Mi, Fa, Sol, La, Si (Ti)⁵ veya d[o], r[e], m[i], f[a], so[l], l[a], s[i] veya t[i].

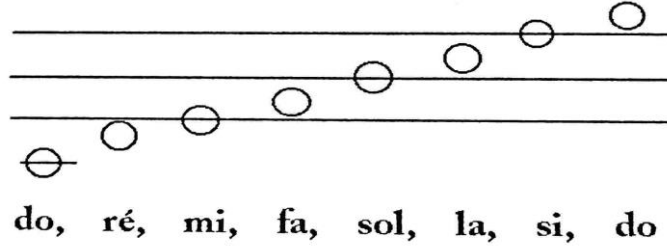
2. Portrenin üst iki çizgisini kullanmadan ilk üç çizgisinde çeşitli nota kombinasyonları yazarak iletişim sağlanmaktadır (Şekil 10).

En Solr sol on peut écrire de plusieurs manières:

1° En toutes lettres: **do, ré, mi, fa, sol, la, si.**

2° En supprimant les voyelles (excepté le o du sol pour le distinguer du si): **d, r, m, f, so, l, s.**

3° En notes sur la portée musicale de trois lignes seulement, sans connaître la musique;

 ekil 10: “Sol Re Sol” Dilinde Nota Kullanımı (Gajewski, 1902, s. 17).

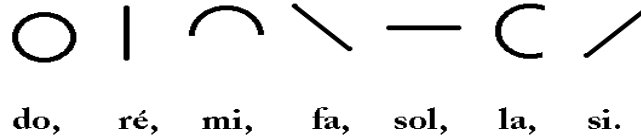
3. “Sol Re Sol” dilinde iletişim kurmak için sayılar kullanılmaktadır. 1’den 7’ye kadar belirli bir rakam kombinasyonları oluşturarak iletişim sağlanmaktadır ( ekil 11).

4° Avec les 7 premiers chiffres, représentant les sept notes, les chiffres étant connus dans tous les pays.

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7,
do, r , mi, fa, sol, la, si.

Şekil 11: “Sol Re Sol” Dilinde Rakamları Kullanma  ekli (Gajewski, 1902, s. 18).

4. “Sol Re Sol” dili, özel sembollerle (stenografi) ifade edilmektedir. Bu stenografi, Vincent Gajewski tarafından geliştirilerek, her kelime, yedi sembolün birleşimiyle her bir nota için belirlenmiş semboller kullanılarak temsil edilir ( ekil 12) (Gajewski, 1902, s. 19).

Şekil 12: “Sol Re Sol” Dilinde  zel Semboller (Gajewski, 1902, s. 19).

5. “Sol Re Sol” dilinde icat edilen sembollerle bir kelime oluşturmak için her bir notaya karşılık gelen sembolleri birleştirerek ifade edilmektedir (Tablo 1).

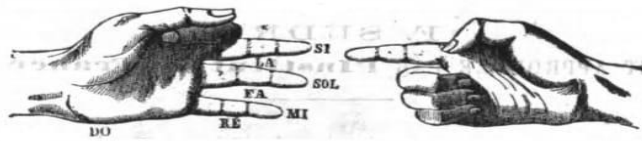
⁵ Bazı dillerde Si notası Ti olarak adlandırılmaktadır (Kaya, 2022, s. 92).

Tablo 1: “Sol Re Sol” Dilinde Özel İşaretlerin Birleşimi (Gajewski, 1902, s. 19).

∠	Sso	Efendim
∟	Sorso	Dil
∩	Fsf	İstemek, istek
∪	Rml	Vermek
∩	Dsf	Gerçekleştirmek
∩	Mssod	Deneğim
∩	rrs (İki aynı nota ortadan çizilmiş olarak ifade ediliyor.)	Aralık ayı

3.4. “Langue Musicale Universelle” Dili Çeşitli İletişim Yolları

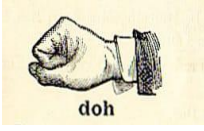

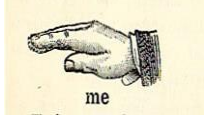

“Langue Musicale Universelle” dili; iletişim için sadece konuşmak, şarkı söylemek, çalgı çalmak, el hareketleri yapmak, telgraf göndermek; görsel sembolleri, stenografıyı ve diğer iletişim araçlarını kullanmakla kalmayıp işitme, konuşma ve görme engelli kişiler için de tasarlanmış bir dildir. Bu dilde, baş ve işaret parmaklarının bükülmesiyle üç çizgili bir nota portesi oluşturulur (Şekil 13). Sağ elin işaret parmağı, sol elin parmaklarına hafif bir baskı uygulayarak müzik notalarını kelimelere dönüştürülmesiyle iletişim sağlanmaktadır.

Şekil 13: Sudre'nin Parmaklar Arası Notaların Yerleşimi (Sudre, 1866, s. 3).

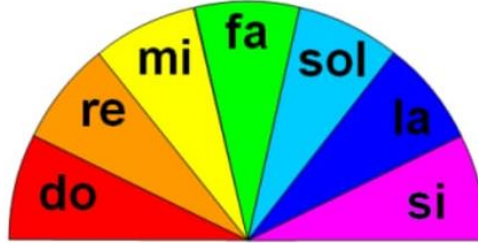
Sudre'nin ölümünden sonra, B. Gajewski tarafından yayınlanan “Grammer du Solresol” adlı kitapta, özel sembollere ek olarak el hareketleri kullanılarak “Sol Re Sol” dilinde iletişim kurulabilir, yazılmaktadır (Gajewski, 1902, s. 20). Ancak, Kodaly yöntemi gibi günümüzde kullanılan müzik eğitimindeki el hareketlerine bakıldığında, J. Curwen tarafından 1872’de yayınlanan “Tonic Sol-Fa method of teaching music” kitabında da yer alan bu işaret sistemini görmekteyiz (Curwen, 1872, s. 4). B. Gajewski küçük değişiklikler katarak, benzer bir işaret sistemi oluşturmuştur (Tablo 2).

Tablo 2: B. Gajewski'nin Özel Sembolleri, J. Curwen'nın Müzik Eğitiminde Kullanılan El Hareketleri ve B. Gajewski'nin Özel Sembollerini Taklit Ederek Ortaya Çıkan El Hareketleri.

Notaların isimleri	B.Gajewski'nin özel sembolleri	J. Curwen'nın müzik eğitiminde kullanılan el hareketleri	B. Gajewski'nin özel sembollerini taklit ederek ortaya çıkan el hareketleri
Do			
Re			
Mi			
Fa			
Sol			
La			
Si			

“Sol Re Sol” dili, renklerle ifade edilebilen bir dil olarak da bilinmektedir. Müzik ve renkler arasında var olduğu düşünülen bir ilişki tarih boyunca birçok kez dile getirilmiştir. Örneğin, Çin uygarlığında vücudun farklı bölgeleri, renk ve müzik notalarıyla ilişkilendirilmiştir (Ryabinin, 2007, s. 172-174). Antik Yunan filozofları Aristoteles ve Pisagor, müzikteki 7 notalı gam ve gökkuşağının renkleri arasında bir ilişki olduğuna inanıyorlardı. Pisagor ve Aristoteles'in yanı sıra renklerin ve müziğin bağlantısı konusunda Da Vinci, Goethe ve Newton gibi büyük isimler de ilgi duymuşlardır. Antik Yunan inancına göre, renkler evrende var olan nesnelere bağlıdır. Bu inanca dayanarak yedi rengin seçimi yapılmış ve bu seçim, güneş sistemi, notalar ve haftanın günleriyle bağlantılı hâle getirilmiştir (Shamey, 2015, s. 4). D. Jameson 1844'te yayımladığı “Colour-Music” kitabında, gökkuşağının renklerini piyano tuşlarına renkli boyama yaparak müzik eğitiminin daha kolay öğrenilmesini önermiştir

(Jameson, 1844, s. 12). Günümüzde birçok piyano eğitimi metodu bu fikirden esinlenmektedir. Bu teorilere dayanarak Sudre ve daha sonra Gajewski, notaları gökkuşağının yedi rengiyle ilişkilendirmiş ve dil sistemlerinde kullanmışlardır. Bu renkler, yukarıdan aşağıya doğru sıralanarak “do” kırmızı, “re” turuncu, “mi” sarı, “fa” yeşil, “sol” mavi, “la” lacivert ve “si” mor olarak belirlenmiştir (Şekil 14).

Şekil 14: “Sol Re Sol” Dilinde Renkler (Gajewski, 1902, s. 5).

Sudre'nin düşüncelerinden biri bu renkleri askerî sinyal sistem olarak kullanılabilmesi; denizde savaş gemileri arasında ses, sinyal bayrakları, ışıklar veya roketler aracılığıyla iletişim sağlamak için kullanılabilmesi yönündeydi (Sudre, 1866, s. 25).

4. Tartışma

Sudre, “Langue Musicale Universelle” kitabına iddialı bir alıntı ile başlamaktadır: “Evrensel bir duyguyu ifade etmek için evrensel bir dile ihtiyaç vardı: Müziği Tanrı yarattı” (Sudre, 1866, s. 2). Bu sözler, A. Berton'a aittir ve Courtin'in (1829, s. 586) ansiklopedisinde yer almaktadır. Sudre, bu sözlere dayanarak, müziğin evrenselliği üzerine yoğun bir inanç taşıdığını göstererek yarattığı müzikal dilin evrensel anlayış ile harmanlanması hedefiyle yola çıkarak kitabında müziğin sınırlarını aşan evrensel niteliğini sergilemeyi amaçlamıştır.

Antoine Fabre d'Olivet (1896, s. 91-92) “La Musique” kitabında müzik ve söz arasındaki ilişkiyi açıklamaktadır. Müziğin evrensel bir dil olduğu söylene de iletişimin genellikle ayrıntısız bir şekilde yapılması gerektiğini vurgulayarak müzik, duygular ve duygulanımların iletilmesinde kullanılabilir ancak sözler olmadan müzik muğlak ve belirsiz kalacaktır. Antik Çağda, müzik ve söz birbirinden ayrılmaz olduğundan bahsederek sözün, müziğin fikrini belirleyen bir varlık olduğunu vurgulamaktadır.

Bruno Nettl, “The Origins of Music” adlı kitapta (2001, s. 465-466) müziğin evrensel bir olgu olarak kabul edilmesi zorluğundan bahsederek, müziğin kültürlere göre farklı anlamları ve işlevleri olduğunu belirtmektedir. Müziği evrensel bir olgu olarak ele almak mümkün olsa da kültürel kavramlarının genellemesi temelinde yapmak zor olduğunu ifade etmektedir ve her toplum için müzik sözcüğünün farklı terimlerinin olduğuna dikkat çekmektedir. Orta Doğu dillerinde “musiki”, Almancada “tonkunst”, Çekçede “hudba” olarak adlandırılırken Amerikan kabilesi olarak bilinen Karaayaklar (Blackfoot) dilinde müziğin temel anlamı “saapup” kelimesiyle ifade edilmektedir. “Müzik” sözü, farklı toplumlarda kültürel faktörlere bağlı olarak farklı sözcüklerle ifade edilmektedir. Bu nedenle, müzik kavramı her toplumun kendi dilinde özgün bir şekilde ifade edilmektedir. Dolayısıyla dilin kültürel ve tarihsel arka planının müziğe olan yaklaşımını yansıtmaktadır. Akademik çevrelerde, müzik kavramı genellikle tüm dünyada kabul gören “music” sözcüğü yerine kullanılsa da farklı dillere çevrildiğinde kültürel farklılıkların ortaya çıkması kaçınılmazdır.

Sudre, evrensel bir dil icat etme amacı gütmektedir ancak bu dil yapay bir dil olarak kabul edilmektedir. Doğal dillerden farklı olarak kültürel bir arka planı olmayan, kurallara dayalı bir yapıya sahip olduğu için insanlar tarafından öğrenilmesi kolay görünse de ortak bir dil olarak kullanılması sadece teorik olarak ve belirli bir insan kitlesi için hizmet edebilir. Ayrıca, yapay dillerin yalnızca belirli bir toplumun belirli bir kesimi tarafından kabul gördüğü, genel kabul görmüş bir dil olmadığı ve iletişim sınırlarının belirli olduğu da dikkate alınmalıdır.

5. Sonuç

“Langue Musicale Universelle” (“Sol Re Sol”) dilinin müzikal temelli bir iletişim aracı olduğu ve farklı yöntemlerle kullanılabilirliği görülmektedir. Bu dil, notaları temel alarak kelime ve cümleler oluşturmakla beraber, farklı iletişim yöntemleriyle de ifade edilmektedir. Bu müzik dilinde yazılı, sözlü; kodlayarak, şifreleyerek; renklerle, rakamlarla, el işaretleriyle, şarkı / solfej söyleme veya müzikal icra gibi yöntemlerle iletişim sağlanmaktadır. Ayrıca görme, işitme veya konuşma engellilerinin kullanabileceği bir dil olduğunu görmekteyiz.

Sudre, 1817 yılında müzik dilini icat etmek fikrine kapıldıktan sonra 1827, 1833, 1856 ve 1862 yılına kadar farklı komisyonların raporlarına göre hareket ederek projesine yenilikler kattı (Sudre, 1866, s. 11). Müzik dilini icat ederek Sudre'nin amacı, dünyada müzik aracılığıyla evrensel bir iletişim kurmaktır. Ancak Sudre'nin dilinin, gerçekleştirmek istediği amaçtan uzaklaştığını görmekteyiz. Sudre, geliştirdiği müzik dilini devlet dilleri arasına dâhil etmeyi ve uluslararası bir evrensel dil seviyesine yükseltmeyi amaçladığı için müzik camiasından uzaklaşmıştır (Sudre, 1866, s. 12-17). Bununla birlikte dil yalnızca müzisyenler için ayrılmış bir dil olarak sunulsaydı, belki de bugün dünyanın tüm müzisyenlerinin yanı sıra bu dilde şarkı söyleyerek, müzik aletleri çalarak ve diğer iletişim araçları kullanarak kolayca anlaşabilirdi. Ancak, yapay dillerin yalnızca belirli bir topluluk tarafından kullanıldığı ve geniş bir kabul görmediği gerçeği göz önünde bulundurulduğunda, Sudre'nin dilinin müzik dünyasında da geniş bir kabul görmesi mümkün görünmüyor. Sudre, “Langue Musicale Universelle” adlı dili icat ederek müzikte engelsiz bir iletişim aracı yaratmayı hedeflemişti. Dilin özgün tasarımı, müzik teorisi kavramlarını (örneğin diyez, bemol, ton vb.) kullanmadan majör dizisi ile sadeleştirerek, müzik teorisinden uzaklaşarak bir yapay dil seviyesine getirdi. Ancak, bu yaklaşım dilin asıl amacından uzaklaşmasına neden oldu ve müzik camiası tarafından ilgi görmemesine yol açtı. Ayrıca diğer yapay dillerin daha popüler hâle gelmesi ve dilin yaratıcısı Sudre'nin ölümü sonrasında dilin gelişimi ve tanıtımı için yeterli çabanın gösterilmemesi sayılabilir.

Piperski'ye (2017, s. 56) göre, yapay dillerin gelişimi için anadil konuşucularına ihtiyaç duyulmaktadır. Ancak bugüne kadar hiçbir yapay dil, geniş bir insan kitlesi tarafından rahatlıkla konuşulacak kadar yaygınlaşmamıştır. Yapay dillerin sade bir sistemle başlatılması cazip görünse de mükemmel olmadığından dolayı netleştirilemeyebilir ve yeni kuralların arkasında kaybolma riski taşır.

İlhan'a (2013, s. 171) göre, yapay diller genellikle birkaç doğal dilin kurallarını kullanarak oluşturuldukları için sadece belirli bir topluluk tarafından benimsenirler ve genellikle sınırlı bir kullanıcı kitlesine sahiptirler. Bu nedenle, yapay diller dünya genelinde geçerli bir dil olarak kabul edilmez. Ayrıca, yapay bir dilin, yapay bir kültürü de beraberinde getirdiği ve bu kültürel dokunun tüm toplumlar tarafından kabul edilemeyeceği düşüncesindedir.

Sudre'nin geliştirdiği dil çeşitli ödüller almasına rağmen dilin pratik kullanımı çok kısıtlı kalmakla beraber, bir toplum tarafından kabul görmediği için zamanla unutuldu. "Sol Re Sol" dilinin karmaşık yapısı ve sadece müzikal nota sistemine dayalı olması da dilin öğrenilmesini zorlaştıran faktörler arasındadır.

Sonuç olarak, "Langue Musicale Universelle" ("Sol Re Sol") dili, tarih sahnesinde kısa bir süre varlık gösteren ancak bir dizi faktörün etkisiyle diğer birçok yapay dil gibi unutulmuştur.

6. Öneriler

Bu dilde notaların sadece isimlerini kullanarak aslında melodiler içine farklı bir metin ya da mesaj sığdırılabilir. Bu yöntem "musical cryptogram" ya da "müziksel şifreleme" olarak da bilinir. Bu teknik, müzik tarihinde birçok kez kullanılmıştır (Sams, 1979, s. 193). Müzisyenler arasında da notaları kullanarak şifreli bir şekilde iletişim kurmak mümkündür. Özellikle, caz müzikte "head arrangements" adı verilen bir yöntem vardır. Bu yöntemde, müzisyenler bir parçayı çalmak için önceden belirlenmiş bir plana ihtiyaç duymadan, doğaçlama olarak bir araya gelirler. Ancak bazen hızlı bir şekilde iletişim kurmak için notaları şifreli bir şekilde kullanabilirler (Gendron, 1993, s. 134).

"Sol Re Sol" dilinin özellikleri arasında, görme, işitme veya konuşma engelli insanlar için erişilebilirliği bulunmaktadır. Görme engelli bireyler için, ellerin belirli bir pozisyona gelmesiyle müzik notalarını kelimelere dönüştürerek iletişim sağlanabilir. Dil, yedi renk ve yedi notanın kombinasyonu ile oluşturulan bir sistemdir. Bu nedenle, "Sol Re Sol" dilinde müzik yapmak veya anlamak, sözel bir dilde anlaşmak kadar işitme ve konuşma engelli bireyler için de erişilebilirdir. "Sol Re Sol" dilinin özellikle işitme engelli bireyler için önemli bir yararı vardır. Dil, müzik ve ritimle ilgilidir ve bu nedenle işitme engelli bireyler için müziksel bir dil olarak kullanılabilir. "Sol Re Sol" dilinde, müzik notaları ve renklerin belirli kombinasyonları, sözel ifadelerin yerini alabilir. Böylece işitme engelli bireyler, "Sol Re Sol" dilinde bestesi yapılan müzik eserlerini anlayabilir ve kendileri de müzik yapabilirler. Aynı şekilde "Sol Re Sol" dilinin renklerden oluşan sistemi, konuşma engelli bireyler için de erişilebilir bir dil yaratmaktadır. Renklerin belirli kombinasyonları farklı duyguları, nesnelere veya kavramları ifade edebilir ve konuşma engelli bireylerin "Sol Re Sol" dilinde iletişim kurmalarına yardımcı olabilir.

Sonuç olarak, "Sol Re Sol" dilinin işitme, görme veya konuşma engelli bireyler için özel müzik eğitimcileri ile daha kolay anlaşılabilir olduğu düşünölmektedir. Dil, bu bireylerin de müzik yapma ve anlama yeteneğini geliştirmelerine yardımcı olabilir ve müzikle ilgili engelleri ortadan kaldırabilir. Günümüzde evrensel bir dil olup olmadığı tartışılsa da müziğin özü sadece bir sanat dalı değil, aynı zamanda bir iletişim aracı olduğunu söylemek mümkündür ve notaların kullanımı birçok farklı şekilde yaratıcı bir biçimde kullanılabilir.

Kaynaklar

- Arom, S. Bickerton, D. Brown, S. Dissanayake, E. Nettl, B. vd. (2001). *The origins of music*. (N. Wallin, B. Merker, & S. Brown, Dü) Bradford Books.
- Babaç, E. ve Yıldız, G. (2018). Dil gelişiminde müziğin yeri. *NWSA Fine Arts* 13(1), 10-22. doi: <http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2018.13.1.D0211>
- Collins, P. (2001). *Banvard's folly*. New-York: Macmillan.
- Courtin, M. (1829). *Encyclopedie moderne*. C 16, Paris: Imprimerie Moreau.
- Curwen, J. (1872). *The standard course of lessons and exercises in the Tonic Sol-fa method of teaching music*. (New edition, Re-written b.), London: Tonic Sol-fa agency.
- Çifçi, M. (2006). Argonun niteliği ve argoya bakış açımız. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi / Journal of Turkish World Studies*, 6(2), 297-301.
- d'Olivet, F. (1896). *La musique*. (R. Philipon, Dü.), Paris: L'Initiation.
- Dulicenko, A. (1995). Solresol. *Nauka i jizn*. (3), 90-93.
- Fetis, F. (1867). *Bibliographie generale de la musique*. Paris: Librairie de firmin Didot freres, fils et Cie, 2. Baskı.
- Fink, A. (2020). *Conducting research literature reviews*. Los Angeles, USA: Sage publications, 5. Baskı.
- Gajewski, B. (1902). *Grammar of Solresol*. La Chaux - de - Fonds: Bibliotheque ESP / Br 271.
- Gajewski, V. ve Kerckhoffs, M. (1886). *Langue universelle de Sudre*. (H. L. Soudier, Dü.) Edité par Paris, Librairie.
- Gendron, B. (1993). Moldy figs and modernists: Jazz at war (1942-1946). *Discourse*, 15(3), 130-157.
- Gural, S. (2009). *Yazık kak samorazvivayuşayasa sistema*. Tomsk: İzdatelstvo Tomskogo universiteta.
- İlkan, İ. (2013). Ortak ve suni dil üzerine. *Von Generation zu Generation: Germanistik Festschrift für Kasım Eği zum 65. Geburtstag*, İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi, 171.
- Jameson, D. (1844). *Colour-music*. London: Smith, Elder and Co.
- Kaya, E. (2022). *Müzik eğitiminde öğretim yaklaşım ve yöntemleri*. (E. Kaya, Dü.), Konya: Eğitim Yayınevi, 1. Baskı.
- Kodukhov, V. (2005). *Vvedenie v yazıkoznanie*. Moscow: Prosveshenie.
- Kulikova, İ. (2016). Teoria proishojdenia yazıka. *Mejdunarodnaya naucno-prakticheskaya konferensia "Problemi Sovremennoy Pedagogiki: Teoriya i praktika"* (49-51). Stavropol: Stavropolski gosudarstvenniy agrarniy universitet.
- Linden, B. (2014). Music and empire in Britain and India: Identity, internationalism, and cross-cultural communication (Palgrave studies in cultural and intellectual history). *The North American Conference on British Studies*, 53, 544-545. UK.
- McAllester, D. (1971, September). Some Thoughts on "Universals" in World Music. *Ethnomusicology*, 15(3), 379-380.
- McGrain, M. (1986). *Music notation: A manual of modern practice*. New York: W.W. Norton & Company, Inc.

- Öztürk, A. (2005). *Okul öncesi eğitim kurumlarında ana dili etkinlikleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Piperski, A. (2017). *Konstruivovanie yazikov: Ot Esperanto do Dotrakiyskogo*. Moscow: Alpina non-fiction.
- Prokhorov, A. (1988). *Sovetski ensiklopediceski slovar*. Moscow: Sovetskaya Ensiklopedia.
- Ryabinin, A. (2007). *Sakralnoe na tradisionom vostoke*. Moscow: İV RAN.
- Sams, E. (1979). Musical cryptography. *Cryptologia*, 3(4), s. 193-201.
- Shamey, R. (2015). *Newton, (Sir) Isaac*. Color Science and Imaging Laboratory College of Textiles North Carolina State University, 6. https://doi.org/10.1007/978-3-642-27851-8_364-1
- Stephen, S. (1887). A musical telephone of half a century ago. *The Monthly Musical Record*, 17(201).
- Sudre, J. (1866). *Langue Musicale Universelli*. France: Imprimerie Mazereau.
- Svadost, E. (1968). *Kak vozniakaet vseobshi yazık?* Moscow: Nauka.
- Tchaikovsky, P. (1989). *İzbranie fragmenti pisem, zametok, statey*. İjevsk, Udmurtia: Gosudarstveniy muzey-usadba P. İ. Tchaikovsky.

Extended Abstract

Language is the fundamental tool for communication among individuals. Through language, people express their thoughts, engage in the exchange of information, convey emotions, and communicate effectively in an understandable manner. Throughout history, societies have developed various types of languages to meet diverse communication needs. These languages encompass natural languages, facial expression and gesture languages, drawing or diagram languages, scientific languages, artistic languages, specialized languages, algorithmic languages, and many more varieties. Artificial language is a type of language crafted by humans and typically used for specific purposes.

Throughout history, scientists have undertaken various projects to facilitate communication among people from different cultures and societies. As a result of these efforts, various specially designed artificial languages have been created. One such project is attributed to the French violin instructor and musician Jean François Sudre. In the early 19th century, Sudre endeavored to create a universal musical language and develop this melodic language throughout his life. However, it was only after his death that his work was published under the title “Langue Musicale Universelle” by his spouse in 1866. In 1869, the “Society for the Dissemination of the Universal “Sol Re Sol” language” was established in Paris, and this society continued its activities until the early 20th century.

In the year 1828, Sudre's project gained approval from a commission at the Institut de France consisting of scientists such as Prony, Arago, Fourier, Raoul-Rochette, Cherubini, Lesueur, Berton, Catel, and Boieldieu. Following this approval, Sudre's project went on to achieve numerous awards and medals in various exhibitions and competitions.

Two French scientists, Vincent Gajewski and his son Boleslas Gajewski, made significant contributions to the development of this language. In 1886, V. Gajewski published a book titled “Examen critique de la langue universelle de Sudre” in which he provided a comprehensive overview of Sudre’s project and analyzed its strengths and weaknesses. V. Gajewski highlighted the strengths of Sudre’s project, emphasizing that the language had a simple and understandable structure, outlining the advantages of using it as a tool for international communication. Additionally, V. Gajewski addressed the weaknesses of the Sudre project, stating in the book that it didn’t adequately convey complex and abstract concepts like expressing ideas and conveying detailed thoughts. Moreover, limitations in expressing the complexity of cultural and historical contexts were also noted.

B. Gajewski, who was the president of the Society for the Dissemination of the Universal “Sol Re Sol” language, published a book titled “Grammaire du Solresol” in Paris in 1902. The book explains the fundamental grammar rules of Sudre’s “Langue Musicale Universelle”, along with the characteristics

and advantages of the language. It also provides information about the vocabulary and pronunciation of the language's signs. In this book, B. Gajewski introduced innovations to the "Langue Musicale Universelle" language by adding new tools for communication.

The research addresses the musical language invented by Sudre, known as "Langue Musicale Universelle" ("Sol Re Sol"). Sudre's endeavor is rooted in the concept of creating a universal language in music, and the aim of the book is to explore how this language was constructed, elaborated upon, and how musical symbols were employed. The objective of this research is to comprehend and introduce the musical language called "Langue Musicale Universelle", presenting it as an alternative means of communication within the musical community. Sudre's notion of establishing a shared musical language is expected to have sparked significant debates among music scholars. The idea of the universality of music, as proposed by Sudre in the book "Langue Musicale Universelle", is discussed in the study, providing a critical evaluation of the benefits and limitations of this language. In this way, an assessment is offered to understand the potential for adopting a universally embraced musical language and how it could be received within the music community. The study is qualitative in nature, involving a literature review.

"Langue Musicale Universelle" is a musical language created using the seven notes of the major scale. Words are formed through various combinations of notes, resulting in the development of a vocabulary of over three thousand words. This musical language goes beyond written or spoken expression; it also encompasses methods of communication such as coding, encryption techniques, colors, numbers, hand gestures, and signs, as well as singing/solfege and musical performance. Furthermore, it is a language that can be used by individuals with visual, hearing, or speech impairments. "Langue Musicale Universelle" can also be referred to as a music-based cipher language.

In 1902, B. Gajewski published the book "Grammaire du Solresol", which presents the final and organized version of the grammar of the "Sol Re Sol" language. The book covers fundamental grammar rules of the "Sol Re Sol" language, the vocabulary of the language, pronunciation of its signs, and the usage of other communication tools in this language. The words are presented in a dictionary format, organized according to the French alphabet, and comprise the most frequently used and demanded words in daily life. Gajewski's dictionary is more limited compared to Sudre's and includes only four hundred words. The book outlines the features and advantages of the "Sol Re Sol" language, along with offering some recommendations. In the book, Gajewski suggests paying attention to appropriate pauses between words while speaking in the "Sol Re Sol" language.

The "Langue Musicale Universelle" ("Sol Re Sol") language is a music-based communication tool that demonstrates versatility through various methods of usage. This language utilizes musical notes to construct words and sentences, while also being expressed through different communication approaches. This musical language can be communicated through writing, speech, coding, encryption, colors, numbers, hand gestures, singing/solfege, or musical performance.